

de zelfzwichter

3|81

Bij de voorplaat

U ziet hier de Westerse Molen bij Nieuw Scheemda.

Deze achtkante bovenkruier werd in 1862 gebouwd, ter vervanging van een dat jaar afgebrande molen uit 1798, op de oude fundamenten door molenmaker Kamphuis te Nieuwolda.

De vlucht bedraagt 21,80 meter en de molen is uitgerust met twee vijzels.

Sinds 1878 fungeerde de windmolen, die eigendom is van het waterschap Oldambt, als hulpkracht bij een in dienst gesteld stoomgemaal. Sinds 1964 werd het gemaal aangedreven door een dieselmotor. In 1967 werd de gehele bemaling overgenomen door het nieuwe gemaal Rodetil.

In 1969 werden ook de woning en het stoomgemaal afgebroken.

De molen is nu een zgn. B.W.O.-molen, hetgeen betekent, dat de molen kan worden ingezet als het motor-gemaal door energieschaarste of andere onverhoopte omstandigheden mocht uitvallen. De laatste molenaar was de heer Hassing, nu bemaalt vrijwillig molenaar G.S.J. Murris de molen.

Verderop in deze Zelfzwichter vindt U een interview met hem.

Ook op deze molen bent U van harte welkom. Maakt U vooraf wel even een afspraak met de molenaar, dan komt U in elk geval niet voor een dichte deur. Z'n adres is: Elzenlaan 11, 9674 BP Win-schoten. Tel.: 05970 - 14363.

Gesprek met Gerard Murris

Op de voorpagina heeft U al een beetje kennis kunnen maken met vrijwillig molenaar Gerard Murris. Daar staat hij voor z'n molen in de Westerse Molenpolder bij Scheemda, kroos en waterplanten voor de vijzel weg te trekken. Hoe is Murris eigenlijk in het molenaarswereldje verzeild geraakt?

Bij z'n zwager, Henk Muda zag hij de cursus van Den Besten, over de opleiding tot watermolenaar, en aangezien hij zelf een technische opleiding had genoten (hts), was hij onmiddellijk erg geïnteresseerd in die opleiding. Hij hoorde toen ook, dat er een opleiding werd gegeven bij Dhr. Dijk in Aduard. In die zelfde tijd las hij heel toevallig, dat er bij hem in de buurt (hij woont in Winschoten) ook een opleiding werd gegeven. Er stond nl. een advertentie in het Nieuwsblad van het Noorden van de Molenwerkgroep Oost-Groningen, waarin nieuwe

cursisten werden opgeroepen.

Zo kwam hij bij de heer Bos in Bellingwolde in opleiding. Dat was in 1976. Op dat moment waren er ook al andere vrijwilligers in opleiding, nl. dhr. en mevr. Santema, Roelf Groeneveld en Erik Krijger. In die tijd werd er theoreties in Onstwedde gegeven. De lessen op de molen waren één keer per veertien dagen. De molen van Bellingwolde had in die tijd nog maar twee zeilen en nog geen fokwieken, zoals tegenwoordig. Er werden voor de vrijwilligers ook kleine excursies in de omgeving gemaakt, om ook met andere molentypes kennis te kunnen maken. Zo werd er onder andere eens een excursie naar Ost-Friesland gemaakt, naar Spetzerfehn, de standaard van Papenburg (met zgn. timmermansroe, wieken die met de wijzers van de klok mee draaien), en de grote korenmolen van Mitlingmark, die op dat moment net onder handen zou worden genomen voor een herstelbeurt.

In Vriesscheloo draaide toen molenaar Bunk en ook daar werd een gedeelte van de opleiding gevolgd. Ook maakte Gerard samen met andere vrijwilligers eens een excursie naar de Westerse Molen bij Scheekda, de molen, waar hij nu zelf op draait. In die tijd bewaarde vrijwilliger Buiskool uit Blijham de molen nog. Langzamerhand had hij zoveel kennis van de molen gekregen, dat hij erover begon te denken, aan te vragen voor het examen. Om de puntjes op de i te zetten ging hij daarna naar dhr. Dijk in Vierhuizen. Dat was eind 1978. Z'n eerste examen deed hij in Noordlaren op de korenmolen aldaar, maar door te veel zeil en daardoor te lang vangen, zakte hij helaas. Bovendien is het zo, dat als je als vrijwilliger enigszins onzeker bent, de examencommissie je nog harder aan de tand gaat voelen, zodat het geheel een enigszins onaangename indruk op je achterlaat. Gerard ging echter geenszins bij de pakken neer zitten en vervolgde z'n opleiding bij de heer Dijk in Vierhuizen. In die tijd was er met de Vereniging een excursie naar Friesland waar ook weer enige ervaring met verschillende molentypes kon worden opgedaan.

Z'n hele vakantie dat jaar heeft hij gebruikt om allerlei verschillende molens in Nederland te bezoeken.

Zo zag hij voor het eerst een trommelvang, de torenmolens van Lienden en Zeddum en standaardmolens in de Betuwe. De wipmolens in Zuid Holland waren over het algemeen moeilijk bereikbaar, dat varieerde nl. van een afgelegen ligging, tot bordjes, met daarop 'Wacht U voor de hond'. Ook heeft hij toen voor het eerst een paltrok-molen gezien, nl. in Haarlem-Schalkwijk, 'De Eenhoorn', met de bekende ringmuur en rollen en de paraplu-stokken. In het natuurmonument De Weerribben bekeek hij een tjasker. De museummolen in De Schermer was de eerste keer, dat hij voet zette binnen een grote Hollandse binnenkruier. Vooral de grote ruimte onder de kap valt je dan op. Op die molen mocht hij ook een zeil voorleggen.

Eind 1979 deed hij weer examen, nu op 'De Enterprise'te Kolham. Daarvoor had hij al enkele proefflessen gevolgd van vrijwilliger Hans Walstra. Die keer lukte het wel, en het voorjaar daarna (in 1980) kon hij z'n diploma in ontvangst nemen in Hotel Krasnapolski in Amsterdam op een algemene vergadering van 'De Hollandsche Molen.

Ten tijde van het examen had hij al van vrijwilliger Buiskool

Gerard voor z'n molen

gehoord, dat die waarschijnlijk van de Westerse Molen af zou gaan (dhr. Buiskool verzorgt nu de opleiding van vrijwilligers te Vriescheloc).

Er volgde een gesprek met voorzitter P.O. Lindenbergh en secr. C.G. Wagenaar en de heer Schuur van het waterschap Oldambt. Daar werd Gerard aangenomen als nieuwe Vrijwillig Molenaar op De Westerse Molen.

In z'n dagelijkse werk is Gerard in dienst van Prov. Waterstaat betrokken bij het beheer en het onderhoud van de prov. wegen. Z'n molen staat aan het Buiten Nieuwediep, dat van Rodetil naar 't Waar loopt, en uitkomt in het Termunterzijldiep.

De molen ligt aan de vroegere Noord Ooster Lokaal Spoorbaan, waarvan alleen een gedeelte van de spoordijk nog rest.

Het is een B.W.O.-molen, doordat de molen niet de enige bemaling op de polder is, maar er ook een groot gemaal bij Rodetil staat.

De molen is voorzien van zelfzwiching en dat heeft zo z'n voordelen, vindt Gerard.

De molen is echter uitermate slecht bereikbaar. Alleen via het terrein van landbouwer Knottnerus aan de Hamrikkerweg leidt er een redelijk berijdbare weg naar de molen. Je gaat dan over een betonnen weg dwars door het veld, de laatste tweehonderd meter moet je via het maai-pad.

Die slechte bereikbaarheid en afgelegen ligging zorgen er ook voor, dat de jeugd de molen kennelijk een uitstekend clubhuis vindt, hetgeen vroeger nogal te merken viel aan de vernielingen die er werden aangericht. Tegenwoordig is dat echter een heel stuk moeilijker geworden, aangezien er nu zware bouten voor de deuren zijn aangebracht en ook de vijzelbakken en de wateruitloop van hekken en luiken zijn voorzien, die het binnendringen van ongewenste mensen moeten zien te voorkomen. Dit schijnt inderdaad aardig te lukken.

De afgelegen ligging kwam o.a. op de afgelopen Nationale Molen-dag goed tot uiting: Murris kreeg slechts vijf bezoekers.

Er zijn echter ook wel eens twee keer dertig kinderen op bezoek geweest, die samen met een onderwijzer een bezoek aan het waterschap brachten. Ondanks de weinige bezoekers merkt Gerard toch, dat de mensen waarderen, dat ze de molen zien draaien. Zo doen sommige mensen, die met hun auto in de verte over de weg rijden, de lampen wel eens aan en uit, ten teken van sympathie. Die eenzaamheid vindt Gerard toch eigenlijk niet zo heel erg, want, zegt hij, de mensen, die toch komen, hebben er iets voor over en zijn dus ook veel geïnteresseerder. De molen zal waarschijnlijk in de toekomst in de Molenstichting Oldambt worden opgenomen. De onderhoudstoestand van de molen binnen is goed, de maalvaardigheid ook, maar de Van Busselneus is er zo goed als af, en ook zou de molen een kwastje verf goed kunnen gebruiken.

Gerard kan echt van z'n molen genieten; soms loopt hij, als de molen draait een eindje het land in, om van een afstand naar de molen te kijken.

Wat vindt hij van een korenmolen? Tja, een korenmolen brengt ergens veel meer werk met zich mee, bovendien is er tegenwoordig voor een vrijwilliger meestal niet veel meer te malen. Een korenmolen geeft veel meer stof en rompslomp. Daar staat dan natuurlijk wel tegenover, dat een watermolen meestal moeilijker bereikbaar is, vooral in zijn geval.

In de toekomst lijkt het hem nog wel eens interessant om in Winschoten op een van de dan waarschijnlijk herstelde korenmolens te gaan draaien.

Maar toch trekt z'n poldermolen hem eigenlijk meer.

Wilt U een enthousiaste molenliefhebber tijdens het uitoefenen van z'n hobby ontmoeten? Op de omslag staan adres en telefoonnummer van Gerard!

D.J. Tinga

